

Att plåga sig igenom två pass till

Sergej Bubka är lika svår att förstå som Edith Södergran, skriver Anders R Olsson med anledning av vissa utjutelser kring friidrotts-VM.

Bortåt tre miljoner svenskar är direkt eller indirekt engagerade i idrott – som aktiva, tränare, ledare eller åtminstone betalande föreningsmedlemmar. Om detta enorma intresse för en yttligt sett meningslös verksamhet skrivs ingenting av vikt.

Sportjournalistiken är, trots försök att så att säga höja ribban, en torftig kändisjakt. Kulturjournalistiken om idrott brukar dyka upp på sommaren, i brist på annat material. Den är språkligt elegantare men i övrigt lika fattig som sportjournalistiken.

Förståelse genom TV:n

Svenska intellektuella skriver inte om Céline eller Heidegger utan att ha läst dem, men om idrott uttalar de sig vitt och brett utan att kunna något alls. Det räcker med en stund framför TV:n så tycker sig poeten och akademikern förstå.

Kulturartiklar om idrott brukar handla om en av tre saker: om skribentens ohjälpliga fascination inför skådespelet, om idrottens natur/samhällsfunktion eller om doping.

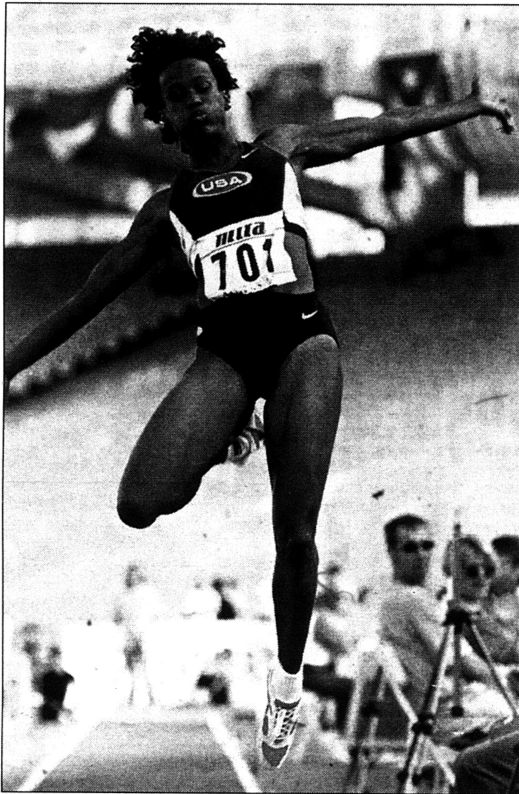
Den första kategorin är förstås harmlös. Sociologiprofessorn Johan Asplund eller SvD:s Håkan Arvidsson berättar att de uppskattas av friidrott och särskilt av långdistanslopp. De analyserar löpsteget och taktik. För den som (likt undertecknad) ägnat tio år åt att träna och tävla i löpning är det uppenbart att varken Asplund eller Arvidsson förstår särskilt mycket av vad de ser.

Men okunniga skribenter finns det gott om och Asplund/Arvidsson gör ingen skada. Mer riskabla är utläggningarna om vad idrott "egentligen" är och vilken inverkan den har på samhälle och människor. I värsta fall kan det leda till mordbränder och sprängattentat.

Fel om politisk funktion

Alla politiska ideologier har försökt använda idrotten för att bevisa den egna ståndpunktens riktighet. Det faktum att alla har lyckats, åtminstone i någon mån, innebär att frågan om idrottens politiska funktion är fel ställd. Olympiska spel har organiserats till nazismens åra (1936 i Berlin), liksom kommunismens (1980 i Moskva) och kapitalismens (särskilt 1984 i Los Angeles och 1996 i Atlanta). I den mån idrotten har en social eller psykologisk kärna så förstår vi den inte. Allra minst förstår filosofen Torbjörn Tännsjö, som utmålade den som "fascistisk". Det hade varit skojigt att höra Tännsjö förklara sin teori för Jesse Owens, mannen som inför Hitler och hela världen 1936 smulade sönder föreställningen om den ariska rasens överlägsenhet.

Att arbeta med politiska argument för och emot idrott är som att

Jackie Joyner-Kersey hoppade bortåt sju och en halv meter på 80-talet, men under friidrotts-VM i Aten för en vecka sedan som mest 6,79 meter. (Foto: Lynne Sladky)

skala lök. Lager efter lager arbetas bort och i mitten hittar man – ingenting. Och ögonen tåras.

Är idrotten hälsosam eller ohälsosam? Både och. Kroppen mår bra av fysisk träning, men fysisk träning är nästan aldrig riskfri. För övrigt är frågan irrelevant för aktiva idrottsmän – de drivs inte av "nyttan" i medicinsk mening.

Svenska intellektuella skriver inte om Céline eller Heidegger utan att ha läst dem, men om idrott uttalar de sig vitt och brett utan att kunna något alls.

Förhindrar idrotten social utslagning – eller skapar den sådan? Den gör sällan det ena eller andra. Idrotten ställer samma krav på individen som skolan eller lönearbetet. Den kräver ett mått självdisciplin, koncentrationsförmåga och självtillit. Klarar man inte skolan eller ett fast jobb så klarar man inte idrotten heller.

Är idrotten ett "folks opium"? Ett skådespel som avleder sociala aggressioner och passiviserar underklassen? Det återstår åtminstone att bevisa. Och om nu den sociala nyttan ska avgöra – varför är idrott sämre, än körsång, bilmekande eller schack?

Och så var det dopingen. Alla elitidrottsmän är inte dopade.

har mycket starkare effekt på kvinnor. Det ger kvinnokroppen manliga drag, bland annat genom att det underhudsfett försvinner som kvinnor annars inte kan träna bort. Musklernas andel av kroppsvikten ökar och resultaten blir bättre.

Elitidrott är framför allt kroppslig och mental självkontroll: koordination, bollsinne, koncentration. En Muhammad Alis storhet har aldrig kunnat hämtas ur en pillerburk.

Dopingbruket inom friidrotten minskar bevisligen. Men tar man strid så rör man upp damm. Många idrotter vill inte ha dålig publicitet och för därför en symbolisk kamp mot doping: få kontroller, straff utan verkan. Den amerikanske basebollspelaren Steve Howe har fått sju livstidsavstängningar för kokainbruk. Han spelar vidare. Cyklisternas proffscirkus ligger inte långt efter i lyckleri.

Förenklande krigsrubriker

Författare som Ernst Brunner och Ragnar Strömberg brukar någon gång om året angripa just friidrotten. I artiklar med krigsrubriker hävdar de att alla elitidrottsmän är dopade: att bara den blir världsstjärna som överläter sin kropp till vetenskapen. Så enkelt är det inte, vilket illustreras av att de bästa medel- och långdistanslöparna kommer från kenyanska och marockanska bergsbyar dit vetenskapen knappt har nått med magnecyklens.

Visst använder alltför många idrottsmän steroider och annan doping, men de idrottsliga framsteg det ger är begränsade och varierar mycket från idrott till idrott, från individ till individ.

Skaderisken verkar dessutom återhållande. Då tar jag inte om problem efter idrottskarriären i form av leverskador eller rubbade hormonbalanser utan om idrotts-skador. Låt oss se på de sporter där doping ger störst effekt: de

utpräglade uthållighets- och kraftidrotterna.

Ett utbrett missförstånd om steroider är att idrottsmän använder dem för att få stora muskler. Har man fysiska anlag för att hävda sig i kraftsporter så behöver man inga sprutor för att snabbt öka muskelmassan. Arne Tammer använde nog lite mer än en kvart om dagen, en timme kanske, men inga hormonsprutor.

För alla utom de idrottsmän som kan ha direkt nytta av hög vikt (till exempel vissa kastare, liksom supertungviktare i tyngdlyftning eller brottning) är det snarare ett problem att steroider kan ge snabbara muskeltillväxt. Muskler ökar vikten och hämmar rörligheten. Sveriges bästa spjutkastare Patrik Bodén är ett (odopat, tror jag) muskelberg medan världens bästa, tjecken Jan Zelezny, ser ut som en sparris. Zelezny kastar nästan tio meter längre.

Uppåttjack för träningen

Främsta skälet till att många ändå gräver i pillerburkarna är steroidernas mentala verkan. De är uppåttjack som behövs för träningen. Man blir mera hane: aggressivare, uthålligare, kåtare. (Åtminstone av större doser.) Den hormonpumpade sprintern kan plåga sig igenom även de sista två urdljuga 200-metersloppen med full koncentration trots att mjölksyran får lär-muskulerna att skrika av smärta: inte bara en dag, utan varje dag. Månad efter månad. Han klarar högre smärtnivåer, flera gånger. Det kan till slut ge resultat: de hundradelars förbättring som för in i världseliten.

Fleråttel mänskliga kroppar tål inte så hård belastning. Muskulerna kan bli starkare eller uthålligare med doping, men muskelfästena blir det inte. Att man med dopingpreparat rent teoretiskt kan utveckla den muskulära förmågan betyder inte att alla idrottsmän har nytta av det.

Rådet till kulturskribenten måste alltså bli: ta idrotten på samma allvar som litteraturen – eller blev vid litteraturkritiken. Att första Sergej Bubka är lika svårt som att första Edith Södergran.

ANDERS R OLSSON
F d löpare (odopat)

Gellerfelt glömmer barnen

Krönikan om närpolisen (13/8) fick Aapo Sääsk att reagera.

Mats Gellerfelt är arg på alla de som skräpar ner och busar i stan. Han är rädd att medborgarkänslan håller på att försvinna.

Debatt

Det är huvudsakligen "kriminalvårdssnällisarnas" fel anser han. Hans lösning är att polisen ska ta i med hårdhandskarna.

Jag tycker också att Stockholm har blivit skitigare. Men det är att börja i fel ände. Nästa gång Mats Gellerfelt är ute på

promenad skulle jag vilja be honom flytta blicken från papperkorgar och klottor och se på hur småbarnen behandlas i de parker där han flanerar. Och hur de behandlas i bussar och på gator och torg. Bristen på kärlek och respekt är uppenbar – och den fortsätter i hemmen – och den fortsätter i skolorna tills vi får det vi sår.

Visst ska vi införa nolltolerans, men om det ska ha någon långsiktig effekt bör det gälla nolltolerans av förtryck och bristande respekt för människor – även när de är små. Respekt föder respekt. Bristande respekt föder nedskräpning, våld och mord.

AAPO SÄÄSK
Scårab